

Οι σπουδές του φύλου ως γνωστικό πεδίο

Οι σπουδές του φύλου αναδύθηκαν ακολουθώντας πολύπλοκες και διαφορετικές σε κάθε χώρα διαδρομές. Η θεσμική τους συγκρότηση και η πρακτική τους διαμορφώθηκαν μέσα από τις σχέσεις τους με το φεμινιστικό κίνημα, με τις κρατικές πολιτικές που αφορούσαν τα δικαιώματα των γυναικών και την ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας, τις γυναικείες ενώσεις και ομάδες και τις ακαδημαϊκές κουλτούρες και πολιτικές. Οι διαφορετικές ονομασίες τους "σπουδές του φύλου", "γυναικείες σπουδές", "φεμινιστικές σπουδές", "σπουδές των ρόλων των φύλων" αντανακλούν τη σύνδεσή τους με διαφορετικούς φεμινισμούς, επιστημονικές προσεγγίσεις και αντικείμενα. Στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Μεγάλη Βρετανία και οι Σκανδιναβικές χώρες, απέκτησαν θεσμική παρουσία στα τέλη της δεκαετίας του '70 και στις αρχές της δεκαετίας του '80. Στην Ανατολική Ευρώπη και στον ευρωπαϊκό Νότο η πορεία από την ενσωμάτωση της οπτικής του φύλου στα παραδοσιακά επιστημονικά πεδία προς τη διαμόρφωση ενός αυτόνομου επιστημονικού πεδίου ήταν πιο αργή παρόλο που η μελέτη του φύλου και των έμφυλων σχέσεων είχε αναπτυχθεί και εκεί και η συνεισφορά των ερευνητριών υπήρξε καίρια για την επεξεργασία τους. Η ερευνητική πρακτική και η διδασκαλία έδειξαν ότι το φύλο διαπερνά όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής και επομένως διαρρηγνύει τα σύνορα των πεδίων και των αντικειμένων, αναδεικνύει τόσο τη συμβατικότητα τους όσο και τις πολιτικές και τις σχέσεις εξουσίας μέσα από τις οποίες αυτά συγκροτήθηκαν.

Σήμερα, οι σπουδές του φύλου χαρακτηρίζονται από την διεπιστημονικότητα και την υπέρβαση των συνόρων των επιστημονικών πεδίων, βρίσκονται σε κριτικό διάλογο με τις ακαδημαϊκές πειθαρχίες και τις επιστημονικές πρακτικές και αποσκοπούν στη δημιουργία δικτύων ενθαρρύνοντας τη μετάφραση των μεθοδολογικών και αναλυτικών εργαλείων και τη συγκριτική οπτική. Με αυτή την έννοια η μελέτη του φύλου μπορεί να αποτελέσει εργαστήριο για τη συζήτηση και τον επαναπροσδιορισμό της οπτικής αλλά και της λειτουργίας της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Το "φύλο" αποτελεί συστατική έννοια της μελέτης των κοινωνικών σχέσεων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι σπουδές του φύλου δεν χαρακτηρίζονται από ένα μεγάλο φάσμα μεθοδολογικών και θεωρητικών προσεγγίσεων και ερμηνευτικών πλαισίων. Οι σπουδές του φύλου έχουν ως αντικείμενο ζητήματα του παρελθόντος και του σύγχρονου κόσμου, όπως οι ανισότητες στην εκπαίδευση, το μεταναστευτικό ρεύμα, η διασπορά και τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο σχεδιασμός της πόλης και της κατοικίας, οι πολιτικές του κράτους πρόνοιας και οι αλλαγές στα οικογενειακά μοντέλα και στις μορφές σεξουαλικότητας, οι παλαιές καθώς και οι σύγχρονες μορφές δουλειάς και εξαρτημένης εργασίας στην καρδιά της Ευρώπης. Η μελέτη των ζητημάτων αυτών αναιρεί την αναλυτική αξία των διαχωρισμών ανάμεσα στο "κέντρο" και την "περιφέρεια" και αναδεικνύει νέες ταυτότητες και μορφές υποκειμενικότητας που έχουν τη βάση τους στην πολιτικοποίηση της φυλετικής και σεξουαλικής και οικονομικής ανισότητας, όπως "μειονοτικές γυναίκες" και "γυναίκες του Τρίτου Κόσμου".

Η πύκνωση των δικτύων ερευνητριών/των και άλλων θεσμικών και κοινωνικών φορέων εκφράζει την ανάγκη της δημιουργίας μιας ευρωπαϊκής οπτικής του φύλου, εναντίον και πέρα από κάθε ευρωκεντρισμό, μια οπτική αδιάρρηκτα δεμένη με τα ζητήματα που αφορούν τις κοινωνικές ανισότητες (της τάξης, της εθνότητας, της φτώχειας, της σεξουαλικότητας) και τους αόρατους και ορατούς μηχανισμούς εξουσίας.